

9 oktober 2019

nummer 103

Uitgave van de Leido Academy, het thema-netwerk voor LevenLang Leren

10 jaar CDHO

- **Macro-doelmatigheid van de varianten van een opleiding?**
- **Andere aanpak, vormgeving...?**

Inleiding

De CDHO bestaat 10 jaar. De Commissie Doelmatigheid Hoger Onderwijs dus. De organisatie die alle aanvragen voor nieuwe opleidingen van bekostigde hogescholen van advies moet voorzien. Dus eigenlijk de CDBHO. Hoewel, binnen zeer afzienbare tijd komen de gegevens qua instroom en gediplomeerden van de private aanbieders beschikbaar. Maar ook dan nog hoeven zij niet de gang naar Den Haag te maken. Wel moeten de bekostigde instellingen die extra gegevens gaan meenemen in hun onderbouwing van de noodzaak voor een nieuwe opleiding. Een nieuwe fase in de toetsing van de doelmatigheid breekt aan, met een soort 'level playing field'.

Boekje

Over die periode verscheen een boekje met allemaal bijdragen van mensen die op een of andere wijze een mening hebben opgebouwd over de rol van de CDHO. Vooral de Ad wordt op diverse plekken onder de loep genomen. Logisch want de Ad-opleiding als zelfstandige leerweg is relatief nieuw in het hbo. Veel hogescholen storten zich op het aanbod, en dat betekent simpelweg dat er altijd scholen zijn die moeten worden teleurgesteld.

Rol ROA

Een belangrijk kritiekpunt is dat er teveel naar de voorspellingen van het ROA wordt gekeken, het onderzoekscentrum van de Universiteit Maastricht dat al sinds 1986 hiermee aan de weg timmert. Ze zijn te rigide als het gaat om de indeling van de hbo-sectoren en niet gedetailleerd genoeg, zegt men. Ook is het niet mogelijk om te kijken naar cijfers op regionaal niveau. Allemaal zaken die kennelijk een blik in de toekomst vertroebelen en geen ruimte laten om met een nieuwe opleiding in te spelen op de dynamiek in het werkveld.

Gemis aan aandacht voor de regio

Hier een passage uit de bijdrage van Paul Rupp, voorzitter CvB van Avans Hogeschool: "(...) iedere nieuwe opleiding wordt apart getoetst en vaak ook nog – omdat Ad cijfers ontbreken – op basis van bacheloruitstroom uit het verleden. Dat is vreemd. Zeker als je een compleet nieuwe business case ontwikkelt die gebaseerd is op de door de wet erkende zelfstandige Ad opleidingen in combinatie met elkaar. Immers, om een dergelijke academie (in Roosendaal) of school te kunnen exploiteren heb je ook volume nodig die je creëert met populaire opleidingen.

En dan is het onbegrijpelijk als je een negatief advies krijgt omdat de CDHO op basis van RO-gegevens technische bedrijfskunde binnen het domein van bedrijfskunde op bachelor-niveau plaatst en vindt dat daar genoeg opleidingsplaatsen in Nederland van zijn... terwijl de krimpregio nu juist smeekt om opleidingsplaatsen dicht bij huis, opdat de jongeren in de regio blijven.

De ervaring leert immers dat als een jongere uit Zeeland naar Roosendaal kan, maar naar Den Bosch moet (meer dan 100 km van huis!), hij daar zijn stage doet en in 90% van de gevallen ook zijn toekomstige baan vindt. En voor Zeeland is hij verloren."

Ook dan meteen maar een discussie...

Kennelijk is de kritiek die heel eerlijk in het boekje staat, niet aan dovemans-oren gericht, want er lijkt een nieuwe wind te gaan waaien rond het meten van de gegevens voor de doelmatigheid. Voor de Ad kan het betekenen dat regionale ontwikkelingen meer kunnen meespelen. Maar dan moet de CDHO daarvoor wel de wettelijke speelruimte krijgen, met eigen criteria en beoordelingsmogelijkheden. Het is afwachten wanneer dit werkelijkheid wordt. Graag wat snel, beste overheid. En betrek daarbij ook vooral de mensen van de onderwijswerkvloer, met steun van experts die nu vaak nagelbijtend zitten te wachten op wat er via de CDHO uit de bus rolt.

We hebben gemerkt in onze bijeenkomsten dat die personen er helemaal niet op uit zijn om de concurrentie aan te zwengelen, maar juist om te gaan focussen op een structuur waarbij hogescholen meer met elkaar gaan samenwerken. Natuurlijk blijven het concurrenten, maar met een set transparante spelregels kan de overheid er toch voor gaan zorgen dat ze met elkaar in gesprek moeten gaan – om samen het aanbod te plannen. Kwestie van slim nadenken over belangen, en daarmee aan de gang gaan, met een effectief kader.

Overigens is de verdere invoering van de Ad een prima aangrijpingspunt, zo blijkt uit de bewegingen die waarneembaar zijn bij de hogescholen die veel energie in deze opleiding stoppen.

Uitrol van varianten meenemen

Als er dan toch wordt gekeken naar een regeling op dit punt, is aan te bevelen om te gaan kijken naar het systeem voor de uitrol van varianten van opleidingen, in wettelijke zin ook als een zelfstandige opleidingen te beschouwen. Het 'waarom' van dit voorstel is terug te vinden in het dossier dat deze week is verschenen (zie ook <http://www.leidoacademy.nl/nieuwsbrieven-stukken/>) over de opmerkelijke verschillen die er zijn tussen het aanvragen van een bepaalde variant via de CDHO en het gewoon ervan kunnen invoeren zonder tussenkomst van de CDHO als een hogeschool al over de licentie voor een andere variant beschikt. Dat kan leiden tot scheve verhoudingen, strategisch gedrag en mogelijk ook een vorm van het ondoelmatig aanbieden van varianten.

Voor degenen die het dossier te omvangrijk vinden, maar het onderwerp wel van belang achten, zetten we de meest interessante aspecten op een rijtje.

Zaken rond de mogelijkheden voor varianten

- Een hogeschool kan een nieuwe opleiding aanvragen via de CDHO. Dat kan gebeuren voor meerdere varianten.
- De CDHO beoordeelt de onderbouwing van elke variant en brengt aparte adviezen uit.
- Er kan dus een variant niet worden toegestaan door de overheid. Wil de hogeschool op een gegeven moment toch met die variant aan de slag willen gaan, dient opnieuw de gang naar de CDHO te worden gegaan, met een actuele onderbouwing.
- Hogescholen die al over de licentie van een variant van de opleiding beschikken en met een andere variant willen starten dien nog nooit aan de CHDO is voorgelegd, kunnen dat zonder enige tussenkomst van de overheid doen. Deze variant komt dan meteen in aanmerking voor bekostiging.
- De wetgever schaarst het uitrollen van een nieuwe variant, naast de bestaande, in de CDHO-regeling onder het volgende: *mutaties die (nagenoeg) geen invloed hebben op dit geheel, kunnen vrij doorgevoerd worden door de instelling*. Dit standpunt contrasteert behoorlijk met het feit dat een formele aanvraag met een onderbouwing door de CDHO van een negatief advies kan worden voorzien, met allerlei argumenten daarvoor. Het gaat nl. om na te gaan of er voor een variant publieke bekostiging mogelijk is.
- Deze situatie kan leiden tot een ongelijke behandeling van aanvragen en een dito positionering van het aanbod door hogescholen. De regeling kan worden gebruikt voor tactisch handelen in het afbakenen en afschermen van de eigen manier van werven in een regio. Ook kan de vraag naar opleidingen worden gefrustreerd, als het gaat om specifieke formats en wijze van aanbieden.
- Als een variant zonder tussenkomst van de CDHO is gestart, is het de NVAO die op een gegeven moment naar de opleiding in z'n geheel gaat kijken, inclusief die variant. Maar dan gaat het niet meer om de doelmatigheid, dus om de vraag of de variant al dan niet terecht wordt aangeboden. Wel kan worden geconstateerd dat of er weinig instroom is of afgestudeerden

niet in het bedoelde werkveld terechtkomen, maar dan nog is niet duidelijk of de overheid op basis daarvan kan ingrijpen – dus de licentie kan afnemen.

Voorstel

De meest simpele oplossing is om te komen tot een aanpassing van de regeling voor de doelmatigheid, als volgt te verwoorden:

“Een bekostigde hogeschool dient voor de doelmatigheid onder alle omstandigheden voor elke variant de opleiding apart aan te vragen.”

Daarmee ontstaat een vorm voor het gelijke speelveld, als blijkt dat in een regio behoefte is aan een bepaalde variant of aan een inrichting en aanpak die daarbij passen. Er is dan sprake van een transparantie ten aanzien van de plannen die hogescholen hebben.

Na een aantal jaren... andere aanpak... en opzet...

In het (separate) document over dit thema en het genoemde voorstel wordt in de marge ook nog iets gezegd over wat te doen als de CDHO en de overheid hun zegen hebben gegeven aan een variant. Het kan best zijn dat aan de toekenning bepaalde twijfels hangen. De CDHO zou wellicht na een aantal jaren nog eens kunnen gaan kijken hoe de vlag er voor de doelmatigheid bij hangt. Dat kan leiden tot mogelijke aanpassingen, in goed overleg.

Ook als de NVAO constateert dat de doelmatigheid in het gedrang is gekomen, gelet op de alumni die buiten het bedoelde werkveld aan de slag gaan, is het wellicht een optie om de CDHO te vragen een audit uit te voeren. Voor de goede orde, het kan best zo zijn dat het hbo of het betreffende domein van die opleiding als zodanig wel doelmatig is – dus dat hbo'ers een werkplek vinden – maar als dat ieders mening is, kan de CDHO wel worden opgedoekt. Of samen met het ROA worden omgebouwd tot een organisatie die als consultant optreedt en samen met hogescholen beziet hoe de studenten en het werkveld het beste kunnen worden bediend.

Trajecten voor doelgroepen en daarmee aan de slag

Nog scherper gesteld, met een scherp voorstel: Laten hogescholen hun opleidingen (trajecten, volgens een recent voorstel om de wet te veranderen, als het gaat om doelgroepgerichte programma's) zelf samenstellen en het niveau en de kwaliteit op een keiharde wijze garanderen. Dus de inhoud en de vorm zijn met meer maatwerk af te stemmen op de doelgroep, zoals nu in de praktijk toch ook gewoon gebeurt – buiten het blikveld van de NVAO.

De varianten kunnen uit het systeem verdwijnen, geen voltijd, deeltijd en duaal meer. Gewoon een opleiding. Dan kan de NVAO de leerweg beoordelen, met de doelgroepen als onderbouwing. Daar past best een organisatie ROA/CDHO als adviseur bij...

Met doelgroepen worden de instromende studenten bedoeld, maar ook de afgestudeerden. De opleiding, het traject, slaat de brug tussen die doelgroepen, en is daarvoor ook bedoeld. Is het hbo daar rijp voor, na alle jaren dat er is gezocht naar een manier om die sector te laten functioneren als een arbeidsmarktgericht systeem?